

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (13-րդ տարի)

Այս թիւով.....

<u>Սրբախօսական կամ վկայաբանական գործեր կամ ծողովածուներ</u>	Էջ 2-4
<u>Մարտ բացատրական տօնացոյց</u>	Էջ 4-9
Մեծ Պահքի Կիրակիները	
Ս. Յովհաննէս Օձնեցի	
Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի	
Ս. Գրիգոր Տաթեւացի	
Միջինք	
Քառասուն Մանկունք	
Աւագ Երկուշաբթի	
Աւագ Երեքշաբթի	
Աւագ Չորեքշաբթի	
Աւագ Հինգշաբթի	
Աւագ Ուրբաթ	
Աւագ Շաբաթ	
<u>Տաթեւի Վանք, Ճոպանուղի</u>	Էջ 10
<u>Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի Խոր Վիրապ մուտքը</u>	Էջ 11
<u>Փակեայ խորան</u>	Էջ 11
<u>Ինչպէ՛ս կը ճշդուի Զատկուայ տօնին թուականը</u>	Էջ 12
<u>Հ. Զ. Ղ գիրերը</u>	Էջ 13-15
<u>Երկու կոյրերուն բժշկութիւնը</u>	Էջ 16
<u>Պահուած բառ</u>	Էջ 17
<u>Բառախաղ</u>	Էջ 18
<u>Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը</u>	Էջ 19
<u>Եգակի գիրեր</u>	Էջ 19
<u>Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը</u>	Էջ 20-23
<u>Մեծ պահքը երբեակ իմաստով</u>	Էջ 24

Մարտ 2013 (Ի տարի թիւ 7)

Աւետարան, 1038 թ. Հրեշտակի յայտնութիւնը իղաբեր կանանց

« Ի ն չ ո՞ւ ողջը
մեռելներուն մէջ
կը փնտոէք: Հոս
չէ՛ ան. յարութի՛ւն
առաւ:»

Ղուկաս 24.5-6

Ամսուան Համարը

«Երբ ծոմ կը պահէք, տրտուներես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման, որոնք իրենց երեսը կը կախեն, որպէսզի մարդոց ցոյց տան թէ ծոմ կը պահեն: Վստահ եղէք, միայն ատիկա է անոնց վարձատրութիւնը: Ընդհակառակը, երբ դուն ծոմ կը պահես, օժէ՛ գլուխդ եւ լուա՛ երեսդ, որպէսզի մարդիկ չտեսնեն թէ ծոմ կը պահես, այլ՝ միայն Հայրը, որ անտեսանելի է. եւ Հայրդ, որ կը տեսնէ կատարածդ, քեզ պիտի վարձատրէ յայտնապէս:»

Մատթէոս 6.16-18

Փոխան խմբագրականի

Այս թիով կը շարունակենք Սրբութեան մասին դասախօսական շարքը որ սկսանք Նոյեմբեր 2012-ի թիով:

ՍՐԲԱԽՕՍԱԿԱՆ ԿԱՍ ՎԿԱՅԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ ԿԱՍ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐ
(ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ ՎՐԴ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ, 25 Մայիս, 1984 - Անթիլիաս.)

Հայ մշակոյթի անդաստանին մէջ հերկուած հնագոյն ակօսներէն մին է վարքագրութիւնը, որ սկսելով 5-րդ դարուն, զարգացած է առաւելաբար Կիլիկեան շրջանին եւ շարունակուած՝ հետագայ դարերուն:

Մեր այսօրուան նիւթով պիտի անդրադառնանք այն գործերուն, որոնք ժողովածուներ են վարքերու եւ վկայաբանութեանց, եւ որպէս մէկ ամբողջութիւն կը ներկայանան Ճառնտիր, Յայսմաւուրք եւ այլ անուններով:

ՃԱՌԸՆՏԻՐ. Երեք տեսակի ճառնտիրներ ունինք. –

ա.- Ընտիր ճառերու ժողովածու՝ հայ թէ օտար Հայրերէ քաղուած՝ Տէրունական տօներու մասին:

բ.- Ընտիր ճառերու ժողովածու՝ Տէրունական տօներու պատճառը բացատրող, ծանօթ նաեւ Տօնապատճառ անունով:

գ.- Քրիստոնէական հաւատքի համար գոհուած վկաներու մասին Մարտիրոսագրութիւններ՝ վկայաբանութիւններ, ծանօթ նաեւ Տօնամակ անունով, որ յետագային պիտի կոչուի Յայսմաւուրք: Մեր նիւթին հետ առնչուողը, առաւելաբար այս վերջինն է:

Երրորդ խումբի ճառնտիրի՝ մարտիրոսագրական ժողովածուի առաջին կազմողը եղած է Գագիկ վրդ., ժամանանակից Սմբատ Ա. Խոստովանող (890-910):

Վկայաբանութիւններ հաւաքելու աշխատանքին մէջ, ամենէն աւելի երախտաւոր դէմքն է Գրիգոր Վկայասէր Կաթողիկոս (1066-1105): Ան ոչ միայն օտար սուրբերու վարքերն ու վկայաբանութիւնները թարգմանած է, այլ ինչպէս իր աշակերտը Կիրակոս կը վկայէ, 46 նոր տօներ հաստատած է Ճաշոցին մէջ, եւ կիրարկած է հայկական օրացոյցի դրութիւնը, որ կը սկսի Նաւասարդ (= Օգոստոս) ամիսով:

ՅԱՅՄԱԻՈՒՐԷ. Կազմուած է «Յ» նախդիրով + ԱՅՄՄ (Այս դերանունի տրական) + ԱԻՈՒՐ (Օր բառի տրական) + «Է» յոգնակերտ մասնիկով:

Այս անունումը ծայր առած է անկէ, որ հիմնական տօնէն ետք պատմուած այլ վարքերու եւ վկայաբանութեանց նշումը կը սկսի Յայսմ-աւուր բառով: Օրինակ, 25 Մայիսին յիշուած հիմնականը Բասիլիսկոս սուրբի վկայաբանութիւնն է, ապա կը կարդանք. Յայսմ-աւուր վկայաբանութիւն Թերապիոնի Եպիսկոպոսի:

Յունական Յայսմաւուրքը հայերէնի առաջին թարգմանողը եղած է Յովսէփ Կ. Պոլսեցի (991-92), որ իր թարգմանութեան մէջ մտցուցած է միայն Գրիգոր Լուսաւորչի, Հռիփսիմեանց եւ Գայիանեանց վկայաբանութիւնները: Այս պատճառաւ ալ պաշտօնական ճանաչում գտած չէ իր ժամանակին:

Հայկական Յայսմաուրքի չորս խմբագրություններ ունինք.-

1. - Տեր Իսրայել Եպսկ. Խաչենցիի խմբագրությունը (13-րդ դար)։ Տեր Իսրայել Յովսեփ Կ. Պոլսեցիի Յունարեն թարգմանուած Յայսմաուրքին վրայ Յունական եւ համաքրիստոնէական տօներու շարքին կ'անցնէ Գրիգոր Վկայասէրի Տօնամակով կեանքի կոչուած հայ սուրբերու տօները։ Ձեռով մը, ան ազգային նկարագիր կու տայ համաքրիստոնէական ժողովածուին։

2.- Կիրակոս Արեւելցիի խմբագրությունը՝ կատարուած 1253-Թ. եւ երկրորդ անգամ գրուած 1269-Թ. : Այս նոր խմբագրությունը կը տարբերի առաջինէն անով՝ որ Մինչ Տեր Իսրայելի խմբագրութեան մէջ տարին կը սկսի Հռոմէական ամսաթուով՝ Յունուար մէկով, Կիրակոս հայկական ամսակարգը կ'ընտրէ՝ վկայասէրի հետեւողութեամբ։

- Կիրակոս իր կողմէ կ'աւելցնէ 112 նոր նիւթեր. հետեւաբար նոյն օրուան մէջ մէկ կամ երկու տօնի փոխարէն երբեմն 6-7 տօներ կը սահմանէ։ Այս պատճառաւ ընթերցումները յաճախ խիստ համառօտ են։

3.- Գրիգոր Անաւարզեցի Կաթողիկոսի (1293 – 1307) խմբագրությունը։ Սա պահելով Տեր Իսրայելի ժողովածուին հիմնական գիծերը, կը տարբերի իր լատինադասան տօնակարգով։ Օրինակ, Քրիստոսի ծնունդը, փոխան Յունուար 6- ին, դրուած է Դեկտեմբեր 26-ին։

4.- Գրիգոր Ծերենցի խմբագրությունը (ԺԴ. դ)։ Այս մէկը Կիրակոս Արեւելցիի ընդարձակ խմբագրութիւնն է, այլ խօսքով՝ ան վերաշարադրած է եւ յաւելումներ կատարած է, տեղ տալով առաւելաբար ազգային եւ ժամանանակից վկայաբանութեանց, հետեւաբար դարձած է Պատմութեան համար աղբիւր մը։

Փոքրիկ բաղդատական մը՝ ճառընտիրներու մէջ արձանագրուած մարտիրոսագրութեանց եւ Յայսմաուրքներուն միջեւ, երեսան կը բերէ հետեւեալ տարբերութիւնները.-

- Յայսմաուրքի վկայաբանութիւնները բարձրաձայն կը կարդացուէին ամենօրեայ արարողութեանց ընթացքին՝ յունկնդրութիւն ժողովրդեան. մինչ ճառընտիրները աւելի սերտողութեանց համար սահմանուած են։

- Յայսմաուրքը իր համառօտ վկայաբանութիւններով տեղ տուած է բազմաթիւ տօներու եւ վկայաբանութեանց, մինչ ճառընտիրներու մէջ ճառերու ընդարձակութեան պատճառաւ կարելի չէր անդրադառնալ բազմաթիւ տօներու։

Ճառընտիրներէն եւ Յայսմաուրքներէն քաղուած եւ առանձին միաւորներու վերածուած են հետագային՝ Սոփերք Հայկականքը (22 փոքրիկ հատորիկներով), ուր առանձնացուած են յատկապէս ականաւոր հայ սուրբեր։ Մեծածաւալ երկու հատորով Վարք Սրբոցը, Աճառեանի եւ Մանանդեանի կողմէ կազմուած՝ Հայոց Նոր Վկաները եւ վերջապէս երկու հատորով Վարք Հարանցը, ուր կը գտնենք անապատական հայրերու վարքը եւ ամփոփ դրուագներու մէջէն անոնց ուսուցումները

*
* *

Յայսմաւորքի եւ նման ժողովածուներու գլխաւոր նպատակը եղած է հոգեւոր դաստիարակութիւնը ունկնդիրներուն եւ ընթերցողներուն ընդօրինակելու համար ներկայացուած տիպարները, հերոսները, որոնք մեզի նման հողեղէն արարածներ են եւ երկրայիններ, եւ ապրած՝ երկնաւորներու կեանք: Անոնք յատուկ ցեղէ մը կամ դասակարգէ մը եկող հերոսներ չեն, այլ կեանքի տարբեր ասպարէզներու մէջ գործող այր ու կիներ, որոնց բոլորին մօտ սակայն կը գտնենք հասարակաց գիծ մը այն՝ որ

- բոլորին մտքերն ալ Քրիստոս-ճշմարտութեամբ լուսաւորուած են, եւ
- բոլորին սրտերը Քրիստոս-սիրով հրդեհուած են:

Յայսմաւորքներու մէջ միայն նահատակութեանց պատմութիւն չէ որ կը գտնենք, այլ մանաւանդ՝ համբերութեամբ առաքինացած կեանքերու յուզիչ եւ միանգամայն ոգեւորիչ դրուագներ, դաւանաբանական-աստուածաբանական բարդ հարցերը, պարզ պատուեմերով ժողովրդականացնելու գեղեցիկ օրինակներ, քրիստոնէական հաւատքի եւ կեանքի վերաբերեալ հարցերու գործնական պատասխաններ, մարդկային բազմապիսի նկարագիրներ, կենսալի եւ ծիծաղաշարժ դրուագներ եւայլն:

Մեր այսօրուան նիւթին որպէս եզրակացութիւն, կրնանք ըսել հետեւեալը «Աստուածաշունչը եթէ մէկ կողմէ դարերու վրայ Աստուծոյ յայտնութեան եւ իր գործերուն պատմութիւնն է եւ միւս կողմէ մարդուն առ Աստուած դառնալը, բայց յաճախակի կերպով նաեւ Աստուծմէ հեռացումը, Յայսմաւորքը եւ իր նման ժողովածուները պատմութիւնն են բոլոր անոնց, որոնք ԱՅՈ ըսին Աստուծոյ եւ զԱստուած շնչեցին, ապրեցան ու Անով գործեցին: Արեւու ճառագայթին դիմաց բռնուած հայելին եթէ կը ցոլացնէ արեւուն ճառագայթը, Յայսմաւորքը այն հայելին է որ յատկապէս ու գործնապէս կը ցոլացնէ Աւետարանական ճշմարտութիւնները»:

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց

Շբթ. 2	Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի, Ս. Յովհաննէս Օձնեցի, Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի, Ս. Գրիգոր Տաթեւացի
Կիր. 3	Մեծ Պահքի Դ. Կիրակի՝ ՏՆՏԵՄԻՆ
Դ. 6	ՄԻՋԻՆՔ
Շբթ. 9	Սուրբ Քառասուն Մանկունք
Կիր. 10	Մեծ Պահքի Ե. Կիրակի՝ ԴԱՏԱԻՈՐԻՆ
Շբթ. 16	Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ (Սուտն ի Վիրապ)
Կիր. 17	Մեծ Պահքի Զ. Կիրակի՝ ԳԱԼՍԵԱՆ
Շբթ. 23	Ղազարոսի Յարութիւն
Կիր. 24	ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ
Բ. 25	Աւագ Երկուշաբթի՝ յիշատակ Արարչագործութեան
Գ. 26	Աւագ Երեքշաբթի՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց
Դ. 27	Աւագ Չորեքշաբթի՝ յիշատակ Մատնութեան
Ե. 28	Աւագ Հինգշաբթի՝ Վերջին Ընթրիք, Ոտնլուայ, Խաւարում
Ուր. 29	Աւագ Ուրբաթ՝ Կարգ Խաչելութեան եւ Թաղման
Շբթ. 30	Աւագ Շաբաթ՝ Ճրագալոյց Սուրբ Զատիկի
Կիր. 31	Սուրբ Զատիկ՝ Յիշատակ Քրիստոսի Յարութեան

Մեծ Պահքը ունի 7 Կիրակիներ, որոնք յատուկ եւ իմաստալից անուններ ունին. անոնց առաջին երեքը տեսանք անցեալ թիւով՝ ահա անոնցմէ յաջորդ չորսը.

Դ. Տնտեսին Անառակի Կիրակիին կը յաջորդէ Տնտեսի Կիրակին որ իր անունը կը ստանայ դարձեալ Յիսուսի խօսած առակներէն մէկէն: Այս առակը կը կարդանք Ղուկասի Աւետարանին 16.1-13 ին մէջ: Միջինքը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակիին յաջորդող Չորեքշաբթին:

Ե. Դատաւորին Դարձեալ Յիսուսի առակներէն մէկէն կը ստանայ իր անունը, որ դատաւորի մը եւ յարատեւող այրիի մը առակն է, զոր կրնանք կարդալ Ղուկաս 18.1-8 ի մէջ:

Զ. Գալստեան Այս կիրակի օրուան առակը Քրիստոսի աշխարհ գալուն խորհուրդը կը բացատրէ: Այդ օրուան ավետարանական ընթերցումին վերջին համարը՝ Մատթէոս 23.39 Քրիստոսի Գալստեան կ'ակնարկէ:

Է. Ծաղկազարդ Այսպէս կը կոչուի Քրիստոսի փառաւոր մուտքը Երուսաղէմ, իր խաչելութիւնն ու յարութիւնը կանխող Մէկշաբթի օրը: Այդ օր մանուկներ եկեղեցի կ'երթան զարդարուած մոմերով ու կը մասնակցին թափօրին:

Հայաստանեայց եկեղեցին Մեծ Պահքի 4-րդ Կիրակին, Տնտեսի Կիրակին, նախորդող շաբաթ օրը կը յիշատակէ Յովհաննէս Երուսաղէմացիի եւ երեք կրօնա-ազգային դէմքերու տօնը: Ահա անոնցմէ իւրաքանչիւրին մասին հակիրճ կենսագրական մը:

Ս. Յովհաննէս Օձնեցի Հայոց կաթողիկոս 717-728 թուականներուն եւ ծանօթ շարականագիր: Իր հեռատես եւ խելացի կարողութիւններով, յաջողած է արաբական խալիֆայութեան տիրապետութեան ժամանակ ամրապնդել հայ եկեղեցւոյ դիրքը եւ զերծ պահել զայն զանազան տուրքերէ եւ հարկերէ: 718-ին կազմակերպած է եպիսկոպոսական ժողով, Դուինի մէջ, ուր մշակուած են եկեղեցական 37 օրէնքներ: Ան նշանաւոր է նաեւ աղանդներու դէմ իր մղած պայքարով:

Հոչակաւոր է իր փիլիսոփայական գիտելիքներով, որոնց շնորհիւ փորձած է ամրապնդել հայ եկեղեցին:

Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի Ծնած է Սիւնեաց Ծղուկ գաւառի Վաղաղն գիւղին մէջ, 1315-ին: Աշակերտած է Գլաձորի համալսարանին մէջ Տիրատուր վարդապետին, որու մահէն ետք փոխադրուած է Որոտանի վանքը, հոն ստանալով Որոտնեցի մականունը: Ան ծանօթ է իբր մեծ աստուածաբան, իմաստասէր, մատենագիր եւ ուսուցչապետ: Հիմնած է Տաթևի համալսարանը եւ Ապրակունիսի բարձրորակ վանական դպրոցը, որոնք դարձած են աստուածաբանական եւ փիլիսոփայական կարեւորագոյն կեդրոններ: Պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցւոյ լատինացման շարժումին դէմ:

Ան իր ժառանգ թողած աշխատութիւններուն մէջ արծարծած է հայ եկեղեցւոյ արարչութեան, եկեղեցաբանութեան, հրեշտակաբանութեան խնդիրներ եւ մանաւանդ մարդկային հոգիի մասին խորհրդածութիւններ:

Ս. Գրիգոր Տաթևացի Յովհաննէս Որոտնեցիի նշանաւոր աշակերտներէն, աստուածաբան, փիլիսոփայ եւ մանկավարժ: Իր ժամանակակիցներուն կողմէ անուանուած է «Եռամեծ վարդապետ», «վարժապետ հայոցն»: Իր կարեւորագոյն գործերէն է «Գիրք Հարցմանց»-ը որ աստուածաբանութեան գործնական գիրք մըն է: Ունի նաեւ

քարոզներու հաւաքածոյ հատոր մը:

Սուրբ Գրիգոր Տաթևացի ծնած է 1346-ին Վայոց Ձոր: Ան Յովհաննէս Որոտնեցիի հոչակաւոր աշակերտներէն մէկը ըլլալով՝ անոր պէս վարպետ էր լատիներէն լեզուի եւ յունական իմաստասիրութեան մէջ:

Թէև Գրիգոր Տաթևացի իր կեանքի մեծ բաժինը անցուցած է Տաթևի վանքէն ներս, ան այցելած է նաև բազմաթիւ այլ վանքեր որոնցմէ իւրաքանչիւրէն ներս արժանացած է իր աշակերտներուն յարգանքին, համարումին եւ հիացումին: Իր հանճարին շնորհիւ յաջողած է իր այցելած իւրաքանչիւր վանքէ ներս բազմացնել աշակերտներու ու հետետորդներու թիւը:

Հաւատքի մեծ պաշտպան, մտաւորական ու հոգևոր առաջնորդ Գրիգոր Տաթևացի հայ ժողովուրդին կողմէ կոչուած է յաճախ «երկրորդ Գրիգոր Լուսաւորիչ»:

Միջինք Սուրբ 40 մանկանց տօնին նախորդող Չորեքշաբթի օրը Միջինք է, որովհետև կը հանդիպի Մեծ Պահքի կեսին: Այս օրը երկարատեւ պահքի շրջանին կէտը նուաճած ըլլալու աւետու՛մն է ու խնդութեան առիթ կը նկատուի: Մեղանները կը սարքուին պահքի յատուկ ուտելիքներով:

Հին աւանդութիւն էր որ Միջինքի օրը տուններէն ներս պատրաստուէր բաղարջ կոչուած հաց մը որուն մէջ կը պահուէր մանր երկաթեայ դրամ մը: Երբ տեղի կ'ունենար ընտանեկան հաւաքոյթ, հացը մաս առ մաս կը բաժնուէր եւ բոլորին ուշադրութիւնը կը կեդրոնանար գտնելու համար տարուան այն բախտաւոր անձը որուն հացի բաժնին մէջէն պիտի ելլէր երկաթեայ դրամը:

Մեքաստիոյ մէջ նահատակուած 40 զինուորներ (քառասուն մանկունք) 4-րդ դարու սկիզբը նահատակուած Քրիստոսի 40 վկաները Փոքր Հայքի տարբեր քաղաքներէն էին եւ Մեքաստիոյ կայսերական գունդին զինուորական ծառայութեան մէջ էին:

Մկազի Ասեղնագործ

Երբ Լիկիանոս կայսեր հրամանով Կեսարիայի դուքս Լիւսիասը հարցաքննութիւն կը կազմակերպէ բանակին մէջի քրիստոնէայ զինուորներ յայտնաբերելու նպատակով, անոնցմէ 40-ը, հաւատարիմ իրենց հաւատքին, անվեհեր պատասխաններով դատաւորներուն զայրոյթ կը պատճառեն եւ կը բանտարկուին: Չմեռնային ցուրտ գիշեր մը զիրենք կը նետեն Մեքաստիոյ մօտակայ լիճը: 40-էն միայն մէկը չի կրնար տանջանքներուն դիմանալ: Դուքս ելլելով սառած ջուրէն, ան կը փորձէ փրկութիւն գտնել լճափին կառուցուած տան մէջ, սակայն այդպէս կնքելով մահկանացուն, կը զրկուի թէ՛ երկրային և թէ՛ երկնային կեանքէն: Լուսադէմին միւս բոլոր նահատակները կ'երեւին լոյսէ պսակներով զարդարուած:

Պահապան զինուորներէն մէկը, տեսնելով այդ, կը լեցուի Քրիստոսի հաւատքով և նետուելով լիճը, պսակակից կը դառնայ անոնց: Աստուածային հրաշքով ձմեռնային սառնամանիքը դիմակալած վկաները առաւօտեան կը նահատակուին: Անոնց նշխարները կ'ամփոփուին Մեքաստիոյ մէջ, ուր հետագային կը կառուցուի «Քառասուն մանկունք» 40 գմբեթանի տաճարը, որ կանգուն ժամացեր է մինչեւ Լենկթիմուրի արշաւանքը:

40 մանկանց (զինուորներու) պատմութիւնը կը յորդորէ կեանքի բոլոր դժուարութիւններուն մէջ հաւատարիմ ժամալ Քրիստոսի հաւատքին, յաղթահարել դիւրահաճ գայթակղութիւնները՝ երկնային պսակին արժանանալու համար: Այս տարի անոնց յիշատակը կը տօնենք Մարտ 9-ին:

Աւագ Երկուշաբթին նուիրուած է աշխարհի՝ երկնքի և երկրի արարչագործութեան: Առաւօտեան ժամերգութեան ընթացքին աւետարանական ընթերցումները կը յիշատակեն «Անիծուած թզենիին» պատմութիւնը, երբ Յիսուս, Բեթանիայէն Երուսաղէմ վերադարձին, անէծքով չորցուց անպտուղ թզենին՝ ըսելով. «Եւ աղօթած ատեն ինչ որ հաւատալով խնդրէք՝ պիտի ստանաք»: (Մատթ., 21.22): Յիսուս անիծելով տերևներով զարդարուած, բայց անպտուղ թզենին՝ փարիսեցիներուն կ'ակնարկէր, ովքեր արտաքին բարեպաշտութեամբ զարդարուած էին, սակայն չունէին այդ բարեպաշտութեան հոգևոր պտուղը՝ բարի գործերը և ողորմածութիւնը:

Պտուղը այլաբանօրէն կը խորհրդանշէ մարդկային բարի գործերն ու առաքինութիւնները, որոնցմէ զուրկ մարդը կը պատժուի այս թզենիի օրինակով: Ինչպէս կ'ըսէ Ս. Յակոբոս առաքեալը՝ «Առանց գործերու հաւատքը անօգուտ է» (Յակոբոս, 2.20):

Աւագ Երկուշաբթի օրը չորցած թզենիի յիշատակն է: Քրիստոս Իր գործունէութեամբ բոլորին կը բուժէր և կեանք կը պարգևէր, սակայն միայն մէկ անգամ ան Իր զօրութիւնը գործածեց չորցնելու համար թզենին՝ ցոյց տալու համար, որ Իր խօսքը կենդանարար է, Ինքն ալ կը կենդանացնէ, բայց նաև կը դատէ: Քրիստոս չորցուց կանաչ թզենին և բուժեց չորցած ձեռքը: Քանի որ կը մօտենային Իր չարչարանքները, Քրիստոս թզենին չորցուց, որպէսզի առաքեալները չմտածէին, թէ Իր ուժերու թուլութեան պատճառով էր, որ չարչարանքներու մատնուեցաւ: Քրիստոս թզենին չորցուց նաև ցոյց տալու համար, որ Իր գալուստով այլևս պէտք չեն թզենիի տերևները, որոնցմով Ադամ կը ծածկէր իր մերկութիւնը, և որոնք կը ծառայէին իբրև ամօթի և խայտառակութեան ծածկոց: Այս օրուան մէջ Յիսուս նաեւ մաքրագործեց տաճարը:

Աւագ Երեքշաբթին ներքին ձեւով կապուած է նախորդ օրուան հետ. կ'ակնարկէ, որ մեր առաքինի գործերու պտուղներով հոգեպէս պէտք է պատրաստ ըլլանք Քրիստոսի երկրորդ գալստեան, այլապէս կը չորնանք թզենիին պէս և երկնքի արքայութենէն դուրս կը մնանք հինգ յիմար կոյսերու նման: Օրուայ աւետարանական ընթերցումը կը պատմէ «Տասը կոյսերու» առակը (Մատթ., 25.1-13): Այս առակը հինգ իմաստուն և հինգ յիմար կոյսերու պատմութեամբ կը պատգամէ պատրաստ ըլլալ Տիրոջ գալստեան:

Աւագ Երեքշաբթի, երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին եկեղեցւոյ ատեան կու գան տասը կոյսեր: Անոնցմէ հինգը, ձեռքերնին պահած ունենալով վառող մումեր, կը խորհրդանշեն իմաստուն կոյսերը, իսկ միւս հինգը՝ մարած մումերով՝ յիմար կոյսերը:

Աւագ Չորեքշաբթի օրը կը յիշատակուի Բեթանիոյ մէջ կնոջ կողմէ Յիսուս Քրիստոսի օծումը և Տիրոջ մատնութիւնը: Մեղաւոր կինը նարդոսի ազնիւ ու թանկարժէք իւղով կ'օժէ Յիսուսը: Այս մասին աւետարանիչները զիրար լրացնող տեղեկութիւններ կը հաղորդեն: Աշակերտները կը բարկանան, քանի որ այդ իւղը վաճառելով կարելի էր շատ աղքատներու ողորմութիւն տալ: Աշակերտներու այս տրտունջին Յիսուս կը պատասխանէ. Աղքատները միշտ ձեզի հետ ունիք եւ երբ որ ուզէք՝ կրնաք անոնց բարիք գործել, բայց զիս չունիք ձեզի հետ: Կնոջ կողմէ Յիսուսի օծումը կը կանխանշէ անոր թաղուիլը: Այս կինը ինչ որ կրնար՝ ըրաւ. իմ մարմինս սկիզբէն օժեց թաղումիս որպէս նշան, կ'ըսէ Քրիստոս:

Աւագ Չորեքշաբթի օրուայ աւետարանական ընթերցումը կը յորդորէ չարաշահել Աստուծոյ ունեցած սէրն ու վստահութիւնը և, յիշելով մարդկութեան համար անոր կրած չարչարանքներն ու մահը, չշեղիլ ճշմարիտ ճանապարհէն, երկրպագել ու փառաւորել զԱստուած:

Աւագ Հինգշաբթի

Խորհրդաւոր

ընթրիքի յիշատակի օրն է: Աւագ Հինգշաբթի առաւօտեան բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կը մատուցուի Ս. Պատարագ՝ ի յիշատակ Խորհրդաւոր ընթրիքի ժամանակ Քրիստոսի կողմէ Ս. Հաղորդութեան խորհրդի հաստատման:

Վերջին ընթրիքէն ետք Յիսուս ջուրը լեցուց կոնքի մէջ, ծունկի եկաւ իր աշակերտներուն առջև և խոնարհաբար լուաց անոնց ոտքերը՝ հեզութեան և խոնարհութեան իբր օրինակ ծառայելով:

Այս օրը եկեղեցիներու մէջ կատարուող ոտնլուայի արարողութենէն ետք հաւատացեալներուն կը բաժնուի օրհնուած իւղ, գոր հաւատացեալները կը գործածեն հիմնականին մէջ հիւանդութիւններու դէպքին կամ կը խառնեն տան մէջ ունեցած իւղին:

Աւագ Հինգշաբթի օրը կը յիշատակուի Քրիստոսի կողմէ Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատումը: Քրիստոս վերջին ընթրիքի ընթացքին հացն ու գինին ճաշակելու տուաւ իր աշակերտներուն՝ ըսելով որ հացը Իր մարմինն է, իսկ գինին՝ Իր արիւնը, որ կը հեղու մարդոց մեղքերու քաւութեան համար: Մերժելի և անընդունելի են աղանդաւորական այն բոլոր տեսակէտները, որոնց համաձայն հացն ու գինին պարզապէս Քրիստոսի մարմնի և արեան խորհրդանիշ են: Այսպիսի պնդումները կը հակասեն Քրիստոսի բառերուն: Ան հաղորդութեան համար երբեք չօգտագործեց խորհրդանիշ բառը: Քրիստոս նաև մէկ այլ տեղ ըսաւ, որ ով որ Իր մարմինն

ու արիւնը չճաշակէ, երբեք յաւիտենական կեանք պիտի չունենայ:

Աւագ Հինգշաբթի երեկոյեան կը կատարուի ոտնլուայի արարողութիւնը: Խորանի վրայ բարձրաստիճան հոգևորականը, գոգնոց կը կապէ եւ կը լուայ ու իւղով կ'օծէ 12 հոգիի ոտքերը: Այս՝ ան կ'ընէ Քրիստոսի արարքի նմանողութեամբ, երբ Քրիստոս լուաց իր 12 աշակերտներու ոտքերը՝ խոնարհութեան նշան ցոյց տալով ու ըսաւ թէ՛ *«Ես ձեզի օրինակ մը տուի, որպէսզի դուք ալ իրարու ընէք այն՝ ինչ որ ես ձեզի ըրի»*: Յովհաննէս 13.15

Աւագ Շաբաթ

օրը կը յիշատակուի Դժոխքի ատերումը եւ տեղի կ'ունենայ Ճրագալոյցի պատարագը: Այդ երեկոյ, եկեղեցւոյ վառած մումերէն կը վառուին բազմաթիւ մումեր եւ ճրագներ եւ հաւատացեալները այդ մումին լոյսը կը բերեն իրենց տունները իբրեւ խորհրդանիշ Յիսուսի յարութեան ուրախ ատեմիսին: Այդ երեկոյ վերջ կը գտնէ նաեւ Մեծ Պահքը:

Աւագ Ուրբաթը Մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքներու եւ խաչելութեան յիշատակի օրն է: Քանի որ, ըստ եկեղեցական օրենքի, երեկոյեան ժամերգութենէն ետք օրը կը փոխուի, ապա չարչարանքներուն նուիրուած արարողութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի երեկոյեան: Արարողութեան ընթացքին կ'ընթերցուին համապատասխան Աւետարաններ, իսկ խորանի վրայ վառող 12 մումերը կը խորհրդանշեն առաքելները: Երբ ընթերցուի առաքելներու՝ Քրիստոսին լքելու մասին հատուածները, վառող մումերը հերթով կը մարեն: Յուդային խորհրդանշող մումը սև գոյն կ'ըլլայ: Աւագ Ուրբաթ օրը ծաղիկներէ եւ մշտադալար ծառերու ճիւղերէ կը պատրաստուի Քրիստոսի խորհրդանշական գերեզմանը և երեկոյան ժամերգութիւնէն ետք, հոգևորականները, հաւաքուելով գերեզմանի մօտ, կ'երգեն Խաչի Քո Քրիստոս օրհներգը, այնուհետև բոլորը կը համբուրեն գերեզմանին վրայ դրուած խաչն ու Աւետարանը:

Մարդիկ սովորաբար կը վախնան մահէն, սակայն Քրիստոսի մահով և յարութեամբ արդէն մահը մեզի համար սարսափելի չէ, որովհետև մենք գիտենք

յարութեան մասին: Այդ իսկ պատճառով ծաղկահիւս այս գերեզմանը ոչ թէ մահ, այլ կեանք, յաւիտենութիւն ու երանութիւն կ'աւետէ:

Խաւարման արարողութեան ժամանակ խորանի վրայ կը վառին տասներկու հաւասարաչափ մումեր և մէկ հատ մեծ՝ անոնց միջև: «Խաւարման» ընթացքին՝ աւետարաններէն կը կարդացուին եօթ հատուածներ, որոնք կը բովանդակեն 1. Յիսուսի՝ Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ աղօթելը, 2. Յուդայի մատնելը, 3. Յիսուսի՝ ամբոխի ձեռքը յանձնուիլը, 4. Աննայի և Կայիափայի առաջ տարուիլը, 5. ապտակուիլը, 6. անարգուիլն ու 7. Պետրոսի երեք անգամ Յիսուսը ուրանալն ու զղջալը: Աւետարանական ընթերցումները կ'ընդմիջուին սաղմոսներու ընթերցանութեամբ և Ս. Ներսէս Շնորհալիի հեղինակած շարականներով: Ամէն աւետարանական ընթերցումէ ետք, կը մարեն տասներկու մումերէն երկուքը՝ իւրաքանչիւր կողմէն մէկական, վերջաւորութեան կը փայ միայն մէջտեղի մեծ մումը: Եւս մէկ շարականէն ետք կը մարեն եկեղեցւոյ բոլոր լոյսերը, և կ'երգուի «Փառք ի բարձունս»-ը, զոր առաջին անգամ ըսեր են հովիւները. «Բարձունքներուն մէջ Աստուծոյ փառք, խաղաղութիւն երկրի վրայ եւ մարդոց միջեւ հաճութիւն» (Ղուկ. 2.14): Այս երգի վերջին խօսքերէն «Ծագեալ»-ի ժամանակ դարձեալ կը վառին լոյսերը: Մումերը մարելը կը խորհրդանշէ աշակերտներու ձգելն ու փախչիլը, իսկ մէջտեղի մումը կը խորհրդանշէ Քրիստոսը, որ փառքեր է միայնակ:

Ուրբաթ օրը տեղի կ'ունենայ կարգ Խաչելութեան, իսկ երեկոյեան ժամերգութենէն յետոյ նախատօնակի արարողութեան ընթացքին՝ կը կատարուի Թաղման կարգը, երբ Յիսուս Քրիստոսի խորհրդանշական գերեզմանը՝ պատրաստուած ծաղիկներէ և ծառի ճիւղերէ կը պտտի եկեղեցւոյ շուրջ ի տես հաւատաւոր ժողովուրդին:

Սարթեի Վանք Հայաստանի հանրապետության հարավային ծայրը կը գտնուի Միւնիքի մարզը որմէնէրս կառուցուած է մարզի պատմաճարտարապետական ամենէն նշանաւոր շինութիւնը՝ Սարթեի վանքը:

Կ'ըսուի թէ ՏԱԹԵԻ բառը «Տա Թեւ» է «Թող Աստուած թեւ տա ձեզի» իմաստով, որ այդ օրերու հաւատացեալ ժողովուրդին աղօթքն էր շինողներուն, որոնք այդ դժուարին օրերուն եւ դժուարին տեղ վանք կ'ուզէին կառուցել:

Սարթեի վանքը հիմնուած է 9-րդ դարուն եւ անոր ամենէն հին շինութիւնը եղած է 895 թուականին կառուցուած Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին: Եկեղեցւոյ պատերը ծածկուած եղած են հարուստ

որմասնկարներով որոնցմէ այժմ քիչ բան պահպանուած է: Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին դէպի հարաւ կառուցուած է Սուրբ Գրիգոր Եկեղեցին 1295-ին որուն ենթադրեալ ճարտարապետն է Մովսիկը:

Կը պատմուի թէ Սարթեի վանք այցելողները իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն վանքի բակէն ներս, 10-րդ դարու սկիզբէն մեզի հասած հետաքրքրական յուշարձանի մը որ կը կոչուի «Ճօճուող յուշասիւն» կամ «գաւազան»: Այս յուշասիւնը վանքի միակ կառոյցն է որ իր 8 մեթր հասակով հանդերձ անխաթար փասցած է շրջանի բազմաթիւ երկրաշարժներէն:

14-րդ եւ 15-րդ դարերուն, Սարթեի վանքը հայկական մշակոյթի եւ լուսաւորութեան ճանչցուած կեդրոններէն մէկը եղած է ուր գործած են Սարթեի համալսարանը, մատենադարանը եւ մանրանկարչութեան դպրոցը: Սարթեի համալսարանէն ներս աշխատած են յայտնի գիտնականներ եւ աստուածաբաններ՝ ինչպէս Յովհաննէս Որոտնեցի եւ Գրիգոր Սարթեացի:

Սարթեի Ճոպանուղի Հոկտեմբեր 2010-ին Աշխարհի երկարագոյն ճոպանուղին, 5.7 քմ երկարութեամբ, միացուց Սարթեի վանքը Հալիձոր գիւղին:

Ճոպանուղին կը շարժի ժամական 37 քմ արագութեամբ եւ 11 վայրկեանէն Հալիձորէն Սարթեի վանք կը հասնի:

Ճոպանուղիէն վար դիտուած

Ճոպանուղին

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչի Խոր Վիրապ մուտքը

Սուրբ Գրիգոր հայաստանեայց եկեղեցւոյ առաջին պաշտօնական հայրապետը կը նկատուի որ Ոսկեդարու գրողներէն Ագաթանգեղոսի կողմէ նկարագրուած է իբր Քրիստոնէութիւնը հայ ժողովուրդին մօտ հաստատող եւ տարածող հիմնական դէմք: Անոր կրօնական աշխատանքը այնքան ազդեցիկ եւ որոշիչ եղած է որ ան նկատուած է հայ ժողովուրդի «Հայր եւ Լուսավորիչ»:

Հայաստանեայց եկեղեցին տարին քանի մը անգամ կը յիշատակէ Սուրբ Գրիգորի անունը, հիմնուելով անոր կեանքի յատկանշական հանգրուաններուն վրայ: Այսպէս՝ Խոր Վիրապ մտնելը, Խոր Վիրապէն ելլելը, եւ «Գիւտ նշխարացը»:

Վարի շարականի հեղինակը Յովհաննէս Երզնկացին է (Պլուզ) (1220/30-1293թթ.): Այս շարականը կ'երգուի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչին նուիրուած երեք տօներէն առաջինին՝ “Մուտն ի վիրապ”-ի ժամանակ: Այդ օրը Գալստեան Կիրակիին նախորդող Շաբաթ օրն է:

Կանոն՝ Սրբոյն Գրիգոր Լուսավորչին Մտնելոյն ի Վիրապն

Այսօր գուարճացեալ ցնծայ եկեղեցի. դրախտ աստուածատունկ ծաղկեալ. յորմէ տուաւ մեզ տունկն անմահութեան տէր Գրիգորիոս. եւ պտղո՞՞ս իւրով ելից գտիեզերս ամենայն:

Բարունակ ողկուզաբեր ճշմարիտ որթոյն. մշակեալ հայրական աստուածային աջոյն. յորմէ բղիւտաց բաժակն ուրախարար տրտմեցելոյ ազինս. որով արբեալ զմայլեցաք յուրախութիւն հոգեւոր:

Գարնանաբեր հնչու՞մս հարաւային հողմոյն. ճառագայթեալ հրով աստուածային Հոգւոյն. որով հալեցաւ սառն կռապաշտութեան հիւսիսաբնակ ազանց. եւ եղեն ծաղկեալք աստուածային գիտութեամբն:

Ս ու Ր Բ Գ Ր Ի Գ Ո Ր Լ ու Ս ա Վ ո Ր ի չ Ի Ա ջ Ր

Փակեալ խորան

Մեծ պահքի շրջանին, եկեղեցիներէն ներս խորանները փակ կը մնան: Միակ բացառութիւնն է Ս. Գրիգոր Լուսավորչի «Մուտն ի Վիրապ» տօնի առիթով մատուցուած պատարագը որ կը կատարուի բաց խորանով:

Ինչպե՞ս կը ճշդուի Չատկուայ տօնին թուականը

Չատիկը , կամ Սուրբ Յարութեան տօնը, շարժական տօն մըն է, որովհետեւ ամէն տարի անոր թուականը կը փոխուի: Ահա կը ներկայացնենք բացատրական մը, թէ ինչպե՞ս կը ճշդուի անոր թուականը:

Չատիկը կը տօնուէր Հրեական Բաղարջակերաց կամ Պասեքի տօնին հետ: Այս տօնը յիշատակումս էր Հրեաներու Եգիպտոսէն ելքի եւ գերութենէ ազատագրուած ըլլալու կրօնա-ազգային դէպքին: Սակայն Ս. Յարութիւնը տօնելու օրը կը փափար վեճի նիւթ: 325 թուականին, Նիկիոյ տիեզերական ժողովին ընթացքին, որոշում առնուեցաւ Ս. Յարութիւնը տօնել Բաղարջակերաց տօնին յաջորդող Կիրակի օրը: Եւ որովհետեւ Բաղարջակերաց տօնը ինքնին շարժական տօն է ու կապուած կը փայ գարնանամուտի առաջին լիալուսնին, Չատիկը ինքն ալ կը փայ շարժական տօն:

Այսպէս ուրեմս, ամէն տարի, Մարտ 21-էն վերջ, երբ լուսինը իր լրումին կը հասնի, անմիջապէս այդ լրումը յաջորդող Կիրակին կը նկատուի Ս. Յարութեան Կիրակի: Եւ, որովհետեւ լուսնային շրջանները կանխապէս հաշուելի են, Ս. Յարութեան տօնին թուականն ալ կանխապէս հաշուելի է: Ահա, թուաբանութիւնը սիրող անձերուն համար հաշուական բանաձեւ մը, որուն միջոցաւ կարելի է կռահել գալիք տարիներուն Ս. Չատկուան թուականը: Ս. Յարութեան տօնը կրնայ հանդիպիլ Մարտ 22-էն Ապրիլ 25 ներառեալ:

Computing the Date of Easter

The rule is that Easter is the first Sunday after the first ecclesiastical full moon that occurs on or after March 21. The lunar cycles used by the ecclesiastical system are simple to program. The following algorithm will compute the date of Easter in the Gregorian Calendar system. Please note the following: this is an integer calculation. All variables are integers and all remainders from division are dropped. The algorithm uses the year, *y*, to give the month, *m*, and day, *d*, of Easter. The symbol * means multiply.

```

c = y / 100
n = y - 19 * ( y / 19 )
k = ( c - 17 ) / 25
i = c - c / 4 - ( c - k ) / 3 + 19 * n + 15
i = i - 30 * ( i / 30 )
i = i - ( i / 28 ) * ( 1 - ( i / 28 ) ) * ( 29 / ( i + 1 ) ) * ( ( 21 - n ) / 11 )
j = y + y / 4 + i + 2 - c + c / 4
j = j - 7 * ( j / 7 )
l = i - j
m = 3 + ( 1 + 40 ) / 44
d = 1 + 28 - 31 * ( m / 4 )
    
```

For example, using the year 2013,

y=2013,

c=2010/100=20,

n=2013 - 19 x (2010/19) = 18,

k= 0

i = 366, i=6, i=6

j=2509, j=3

l=3

etc. resulting in Easter on March 31, 2013. The algorithm is due to J.-M. Oudin (1940) . The following are dates of Easter from 2014 to 2016:

2014 April 20,

2015 April 5,

2016 March 27

Հաստեա հաւատով,
Հաստատեա յուսով,
Հիմնեցո սիրով:

Չայնիւս աղաչեմ,
Չեոքս պաղատիմ,
Չիր բարեաց շնորհեա:

Ղամբարամբ լուսոյ,
Ղեկավար ճարտար,
Ղօղեալս ամրացո:

Երկու կոյրերուն բժշկութիւնը

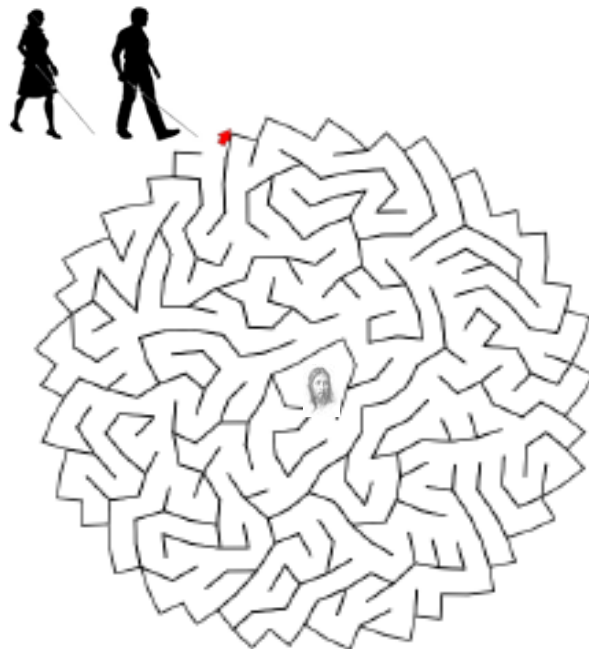
Մատթեոս 9:27-31

Մատթեոս 9:27-31 կարդա՛ եւ ամբողջացուր նախադասութիւնները:
Ապա, շրջանակներու մէջի գիրերով կազմէ Յակոբոս 1:19 ի համարէն պակսող բառը:

- 1 - Յիսուս խստիւ _ _ _ _ _ անոնց:
- 2- Երկու կոյրերը _ _ _ _ իր _ _ _ _ երթալ:
- 3 - Դաւիթի որդի, _ _ _ _ _ մեզ:
- 4 - Կը հաւատա՞ք թէ _ _ _ _ բժշկել ձեզ:
- 5 - Այն ատեն _ _ _ _ _ դպաւ անոնց աչքերուն:
- 6 - Ինչպէս որ կը _ _ _ _ _ _ թող այդպէս ըլլայ ձեզի:
- 7 - Յիսուս խստիւ _ _ _ _ _ անոնց:
- 8 - Երբ Յիսուս տուն մտաւ, _ _ _ _ _ մօտեցան իրեն:
- 9 - Զգոյշ եղէք, որ մարդ _ _ _ _ _ _ _ :
- 10 - Իսկ անոնք ելան եւ Յիսուսի _ _ _ _ _ _ տարածեցին ամբողջ շրջանին մէջ:

Յակոբոս 1:19

- Յիշեցէք, սիրելի եղբայրներս, որ աւելի _ _ _ _ _
պէտք է ըլլաք լսելու, քան խօսելու:

Օգնէ որ երկու կոյրերը
դիրուծեամբ Յիսուսի
քով հասնին -

Պահուած բառ

u	n	լ	ր	բ	գ	ա	տ	ի	կ	թ
տ	մ	ա	տ	ն	ի	չ	օ	ց	ա	ա
n	խ	մ	ա	n	լ	n	ն	ե	ր	ղ
յ	ա	ր	n	լ	թ	ե	ա	ն	մ	n
կ	չ	յ	ղ	մ	n	ծ	խ	տ	ի	լ
ի	շ	n	լ	կ	կ	ա	մ	ա	ր	մ
ր	ղ	լ	ի	ճ	ա	n	բ	ա	ր	ի
ա	պ	դ	կ	հ	մ	ս	n	լ	ր	ա
կ	ա	ա	լ	ե	տ	n	լ	մ	կ	ծ
ի	ս	հ	հ	լ	ձ	ի	թ	ե	ն	ի
պ	ա	ր	տ	ք	լ	ա	ի	ր	լ	ն
ց	խ	ա	լ	ա	ր	n	լ	մ	n	ի
գ	ե	թ	ս	է	մ	ա	ն	ի	խ	գ

աւետում

բարի

գեթսեմանի

գինի

գատիկ

թաղում

իշուկ

խաչ

խաւարում

խունկ

ծառ

ծոմ

կամար

կարմիր

կիրակի

հաց

հէլք

ձիթենի

ճիւղ

մատնիչ

միածին

մոմ

մտուր

յարութեան

նոր

նուռ

ոխ

պահք

պաս

պարտք

պսակ

տուրք

տնեցի

տօնախմբութիւն

Բառախաղ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1							*				
2			*					*		*	
3											
4					*				*	*	
5		*				*				*	
6		*			*				*		
7				*		*	*	*		*	*
8											*
9	*				*		*		*		
10									*		*
11		*	*		*		*		*	*	*

Հորիզոնական

- 1- ծառ ու ծաղիկ ցանուած տեղ * նախանձ
- 2- տարածքի չափ * թարմ կամ չոր ուտուող պտուղ
- 3- լայն տարածք
- 4- յստակ, վստահ * ոչ շիտակ
- 5- պաշտպան * չգործածուած
- 6- ծամ (հակառակ) * հանքային համեմ
- 7- յարմար
- 8- հայկական դրօշակին գոյներէն մէկը
- 9- միացեալ ազգերու կազմակերպութիւն * մատանիի զարդ
- 10- իր կամքով, իր ուզելով

Ուղղահայեաց

- 1- տան պատին վրայ բացուածք * ստացական ածական
- 2- թատերգական բաժանում * նոյնը, պէս (հակառակ)
- 3- քար կոտորող (հակառակ)
- 4- տունը շէնցնող * բնական առանց ձայնաւորի՝ հակառակ
- 5- հայկական այբուբենի 7րդ, 24րդ եւ 14րդ գիրերը * ձախ չէ
- 6- ուղտին կոնակը (հակառակ) * սնտուկ, գանձանակ
- 7- աղջկայ անուն կամ համով՝ հակառակ
- 8- մեր մարմինը ծածկող մաշկ (հակառակ) * պուտ մը հեղուկ
- 9- քաջ կամ տղու անուն * այբուբենի առաջին գիրը՝ անաւարտ
- 10- նիւթ, միտք (հակառակ)
- 11- ոչ արագ

Պատասխանը «Մաշտոցի Արձագանգի» յաջորդ թիւին մէջ

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը

Փետրուար 10-ին Կիրակնօրեայ Դպրոցը սօսնէց Վարդանանք եւ Բուն բարեկենդան, երբ աշակերտները ծպտուեցան հայկական տարազներով: Այս տարուան պահքի առաջարկուած ծովապահութիւնը հետեւեալն է:

Փետրուար 11-16	Chips
Փետրուար 17-23	Հեռատեսիլ, համակարգիչ, այլ պաստառով խաղեր
Փետրուար 24 - Մարտ 2	Տուրմ
Մարտ 3- 9	Կազային խմիչքներ
Մարտ 10 - 16	Շաքար
Մարտ 17 - 23	Ծամոն
Մարտ 24 - 30	Հաւկիթ

Այս տարուան պահքի ընթացքին սորվելիքները հետեւեալներն են:

- ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ եւ ՆԱԽԱԿԹԱՐԱՆ Ա. Բ. Գոց սորվիլ խաչակնքել, Տէրունական Աղօթքը եւ «Հաւատով խոստովանիմ»էն 3 համարներ:

- ՆԱԽԱԿԹԱՐԱՆ Գ. Դ. Ե. եւ Զ. Գոց սորվիլ «Հաւատով խոստովանիմ»ի առաջին 12 համարները:

- ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ Գոց սորվիլ Հռոմայեցիներուն 12-րդ գլուխը, Նոր Կտակարանի Գիրքերու շարքը, եւ «Հաւատով խոստովանիմ»ը:

Այս Մեծ Պահքի ընթացքին յիշենք նաեւ կարօտեալները եւ մեր ունեցածէն անոնց ալ բաժին հանենք:

Եզակի գիրեր Հայերէն գիրերով Sudoku

գ	ա	բ	դ	ե	ե	ը	զ	թ
դ	ե	թ	զ	ը	զ	բ	ե	ա
ե	զ	ը	թ	ա	բ	ե	զ	դ
ե	բ	զ	ե	դ	զ	ա	թ	ը
ա	թ	ե	բ	զ	ը	դ	ե	զ
զ	ը	դ	ե	թ	ա	զ	բ	ե
բ	դ	զ	ը	ե	ե	թ	ա	զ
թ	ե	ա	զ	բ	դ	զ	ը	ե
ը	զ	ե	ա	զ	թ	ե	դ	բ

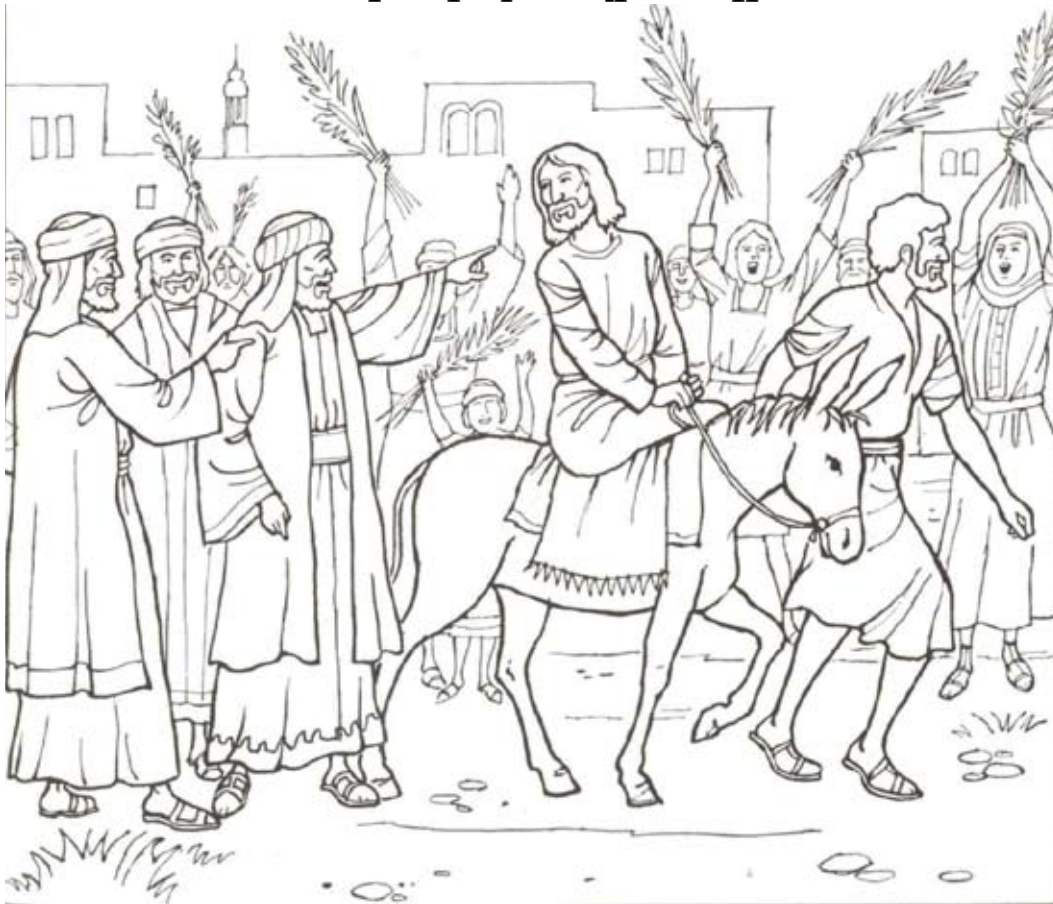
	ա			դ		ե	ը	ե
	զ				ե			
	ը		թ	ա				
թ						դ		
զ	ե						զ	բ
		ը						թ
				բ	ը		թ	
			զ				դ	
ե	թ	զ		զ			ա	

Նախորդ «Եզակի գիրեր»ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները, գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւոր միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր, իւրաքանչիւր

- . հորիզոնական գիծի վրայ
- . ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- . իննեակ քառակուսիի մէջ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Մանկապարտեզի անկիւն

Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ:

Այս տարի Ծաղկազարդը Մարտ --ին է:

Ամբողջացո՛ւ ւր ըստ Յովհաննէսի Աւետարանին 12.12-15

աւանակին, թագաւորդ, Սուրբ, էշ, թագաւորը, Ովսաննա՛ ,
արմաւենիի, Յիսուս, Զատկի, բազմութիւն

Յաջորդ օրը, ժողովուրդի մեծ ----- մը, որ ----- տօնին
առիթով Երուսաղէմ եկած էր, երբ լսեց թէ ----- Երուսաղէմ
կու գայ, ----- ճիւղեր առաւ եւ Յիսուսը դիմաւորելու ելաւ,
բարձրաձայն աղաղակելով. «-----, օրհնեա լ ըլլայ ան՝ որ կու
գայ Տիրոջ անունով, Իսրայէլի -----»:

Յիսուս -- մը գտնելով՝ նստաւ անոր վրայ, ինչպէս որ -----
գիրքերուն մէջ գրուած է.-

«Մի՛ վախնար, ո՛վ Երուսաղէմ, Միոնի՛ աղջիկ. ահա
----- քեզի կու գայ իշու մը ----- վրայ նստած:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք
Մարտ 9-ին:

- ա. Ս. Ղեւոնդեանց քահանաներուն
- բ. Ս. Աբգար թագաւորին
- գ. Ս. Վահան Գողթնացիին
- դ. Սուրբ Քառասուն Մանուկներուն

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք
Ղազարոսի Յարութիւնը:

- ա. Փետրուար 6
- բ. Փետրուար 16
- գ. Մարտ 23
- դ. Մարտ 31

3.- Այս տարի ե՞րբ է Միջինքը:

- ա. Մարտ 6
- բ. Մարտ 14
- գ. Փետրուար 16
- դ. Փետրուար 19

4.- Այս տարի ե՞րբ է Ծաղկազարդը:

- ա. Ապրիլ 1
- բ. Մարտ 24
- գ. Ապրիլ 8
- դ. Մարտ 19

5.- Ս. Գրիգոր Տաթևացի ո՞ր վանքին
մէջ անցուց իր ժամանակին մեծագոյն
բաժինը:

- ա. Սանահին
- բ. Հաղբատ
- գ. Նարեկ
- դ. Տաթև

6.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ 13
տարի ուր մնաց:

- ա. Խոր Վիրապ
- բ. Տաթևի Վանք
- գ. Տրդատ թագաւորի պալատին մէջ
- դ. Սանահին

7.- Ոտնլուան շաբթուան ո՞ր օրը
կ'ըլլայ:

- ա. Աւագ Երկուշաբթի
- բ. Աւագ Երեքշաբթի
- գ. Աւագ Չորեքշաբթի
- դ. Աւագ Հինգշաբթի

8.- Յիսուս ո՞ր օրը խաչուեցաւ:

- ա. Աւագ Երեքշաբթի
- բ. Աւագ Չորեքշաբթի
- գ. Աւագ Հինգշաբթի
- դ. Աւագ Ուրբաթ

9.- Հետեւեալներէն ո՞ր մէկը Յիսուսի
պատմած առակներէն չէ:

- ա. Անառակին
- բ. Տնտեսին
- գ. Դատաւորին
- դ. Գալստեան

10.- Միջինքը շաբթուան ո՞ր օրը
կ'ըլլայ:

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Հինգշաբթի

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ., Ե. եւ Ջ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք Մարտ 16-ին:

- ա. Ս. Ղեւոնդեանց քահանաներուն
- բ. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի մուտն ի Վիրապ
- գ. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի ելն ի Վիրապ
- դ. Սուրբ Քառասուն Մանուկներուն

2.- Ծաղկազարդին նախորդող Շաբաթ օրը որո՞ւ յիշատակը կը տօնենք:

- ա. Ղազարոսի Յարութեան
- բ. Յիսուսի Յարութեան
- գ. Յիսուսի Երուսաղէմ մուտքին
- դ. Լերան քարոզին

3.- Այս տարի Մարտ 6-ին ի՞նչ կը տօնենք:

- ա. Միջինք
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

4.- Միջինքը ո՞ր երկու Կիրակիներու մէջի Չորեքշաբթի օրուան կը հանդիպի:

- ա. Անառակին եւ Տնտեսին
- բ. Տնտեսին եւ Դատաւորին
- գ. Դատաւորին եւ Գալստեան
- դ. Տնտեսին եւ Գալստեան

5.- Հետեւեալներէն որո՞ւն մասին կը կարդանք Ղուկաս 18.1-8-ի մէջ.

- ա. Դատաւորին
- բ. Տնտեսին
- գ. Գալստեան

դ. Անառակին:

6.- Քառասուն Մանուկները ո՞ր շրջանի տարբեր քաղաքներէն էին:

Փոքր ----

7.- Հետեւեալներէն ո՞վ Օձուն գիւղին մէջ ծնած էր.

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի:

8.- Հետեւեալներէն ո՞վ Վայոց Ձորի մարզին մէջ ծնած էր.

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի:

9.- Երբ աշխարհի ամենէն երկար ճոպանուղին (téléphérique) նստիս ո՞ր վանքը կը հասնիս:

10.- Երբ ըսենք «մուտն ի Վիրապ» կամ «ելն ի Վիրապ», ո՞ր սուրբին մասին կը խօսինք:

Ս. Գ-----

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞ւր կը կարդանք. «Երբ ծով կը պահէք, տրտումերես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման...»:

- ա. Մատթէոս 6.16
- բ. Մարկոս 6.16
- գ. Ղուկաս 6.16
- դ. Յովհաննէս 6.16

քառասուն Գմբեթանի տաճար մը: Այս տաճարը մինչեւ ե՞րբ կանգուն մնացած էր:

Լ-----քը

2.- Որո՞նք են Ս. Հաղորդութեան զգալի նշանները:

- ա. Բ----- (------) ----ց
- բ. Ա-----ի

7.- Հետեւեալներէն ո՞վ հիմնած է Տաթևի համալսարանը:

- ա. Գրիգոր Տաթևացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

3.- Ամբողջացո՛ւր Պատարագ կը նշանակէ.

- ա. Զ--
- բ. Ն-----
- գ. Ը-----:

8.- Հետեւեալներէն ո՞վ Կաթողիկոս եղած է ու մշակած 37 եկեղեցական օրէնքներ 718-ի Դուինի մէջ կազմակերպուած եպիսկոպոսական ժողովին:

- ա. Գրիգոր Տաթևացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

4.- Ո՞վ է Սուրբ պատարագի սեղանին սպասաւորը որ նաեւ կ'օժանդակէ պատարագիչ քահանային:

- ա. Ժողովուրդը
- բ. Դպիրները
- գ. Սարկաւազը
- դ. Կաթողիկոսը

9.- Պլուզ կը նշանակէ գաճաճ կամ կարճահասակ: Գրէ՛ Պլուզին լման անունը:

Յ----- Ե-----

5.- Հետեւեալներէն ո՞ր մէկը Յիսուսի պատմած առակներուն մաս չի կազմէր:

- ա. Դատաւորին
- բ. Տնտեսին
- գ. Գալստեան
- դ. Անառակին

10.- Ամբողջացո՛ւր. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցին պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցոյ լ----- շարժումին դէմ:

6.- Սեբաստիոյ մէջ կառուցուած էր

Մեծ պահքը երրեակ իմաստով*

Մեծ պահքի քառասնօրեայ շրջանը եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն համար հոգեկան վերանորոգութեան սքանչելի առիթ մըն է: Երբ անիկա գիտակցօրէն ապրուի հոգեկան ազնուացման, առհասարակ մարդ անհատի երջանկութեան ամենէն ազդու եւ բարերար միջոցը կը դառնայ: Մեծ պահքը գիտակցօրէն ապրիլ կը նշանակէ.-

1. Աղօթքը դարձնել մեր կեանքի կեդրոնական առանցքը

Առաջին հերթին, աղօթել առանձնապէս տունին կամ ռեւէ այլ հանդարտ միջավայրի մէջ, ուր ինքնամփոփումի, առանձին ըլլալու, ինք իր խղճին հետ խօսակից դառնալու կարելիութիւնը կայ: Կ'անդրադառնա՞նք թէ մարդ առօրեայ կեանքին մէջ որքան գրաւուած է ուրիշներով...: Բայց անհրաժեշտ է որ երբեմն ինք իր անձին հետ առանձին ըլլայ, եւ Աստուծոյ ամենատես աչքին ներքեւ, դիտէ ու քննէ ինքզինք: ...

Խոկումի, ինքնանդրադարձումի, առանձնութեան, աղօթքի պահերուն, երբ ոչ ոք մեզի կը նայի, ռեւէ մէկու հետ կապ չունինք, երբ մեր աչքերը մեր անձերուն վրայ կը սեւեռենք, այն ատեն կը յաջողինք սրտբացօրէն, ճշմարտօրէն եւ ջինջ յստակութեամբ մենք զմեզ տեսնել, ճանչնալ եւ սրբագրել կամ վերանորոգել: ...

2. Պահք բռնել

Աղօթելու հետ առնութիւն եւ բացի աղօթելէ անհրաժեշտ է պահք բռնել, ինչպէս ժողովրդական արտայայտութեամբ կ'ըսուի: Ի՞նչ կը նշանակէ պահք բռնել: ...

Կրօնական ճշգրիտ եւ խորունկ իմաստով պահքը այնպիսի արարք մըն է որ մարդը կ'առաջնորդէ ինքզինք կամաւորապէս զրկելու որոշ զգայարանական, նիւթական հաճոյքներէ եւ ճոխութիւններէ: Առիթ կու տայ անոր մտածելու հոգեկան, բարոյական կեանքի մշակման մասին: ...

Յիսուսի կեանքի պատկերին մէջ մենք կը տեսնենք որ Ան քառասուն (40) օրեր անապատի մէջ առանձնացաւ, ինքզինք կերակուրներէ զրկեց, հոգեպէս զօրանալու համար: Աւետարանին մէջ մենք կը կարդանք թէ Ան պատուիրեց Իր հետեւորդներուն եւ ըսաւ որ պէտք է պահք բռնէք բայց ոչ «ի ցոյց մարդկան», այլ ներքին ինքնամփոփումով, որպէսզի պահքը արժէք ստանայ եւ ծառայէ անձին վերանորոգութեան:...

3. Բարիք Գործել

Մեծ պահքը շրջանը գիտակցօրէն ապրիլ կամ գործնապէս իմաստաւորել կը նշանակէ ոչ միայն ներանձնական աղօթք ընել կամ պահք բռնել, այլ նաեւ որոշ գործեր կատարել, դրական արարքներ գործել, որոնց նպատակն ու արդիւնքը բարիք ըլլան, եւ ոչ թէ միայն անհատին, այլ իր նմանին, ուրիշին երջանկութեանը ծառայեն:

Հետեւաբար, Մեծ Պահքը քառասնօրեայ շրջանը քրիստոնէաբար եւ հայօրէն ապրելու համար ունինք երեք գլխաւոր պարտաւորութիւններ.

- 1.- Աղօթել՝ առանձնապէս եւ հաւաքաբար
- 2.- Պահք բռնել ինքնազրկումի սկզբունքով
- 3.- Բարիք գործել՝ ծառայութիւններ մատուցանելով:

*հատուածներ՝ «Պարզ խօսքեր՝ պարզ հոգիներու համար» Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոս